

BARNEOMBUDET

Kunnskapsdepartementet
postmottak@kd.dep.no

Deres ref:	Vår ref:	Saksbeh:	Arkivkode:	Dato:
	13/00329-2	Morten Hendis	008;O;SKB	4.3.2013

Høring - Forslag til endring i barnehageloven(om politiattest og tjenestedata)

Det vises til høringsbrev datert 1. februar 2013, med forslag til endringer i barnehagelovens § 19 og § 7. Høringsfristen er 28. februar 2013.

Høringen omfatter forslag om:

- Behov for endringer i barnehagelovens § 19 før vedtakelsen av politiregisterloven
- Hvilken personkrets som skal avkreves politiattest etter barnehagelovens § 19, samt en vurdering av behovet for særskilte regler for døgnåpne barnehager.
- Alternativer for gjennomføring av politiregisterlovens nye bestemmelser om politiattester i barnehageloven § 19
- Omfanget av straffebud som skal fremgå av politiattest etter barnehageloven.
- Konsekvensene av anmerkninger på politiattest innhentet med hjemmel i barnehageloven § 19
- Typen politiattest utferdiget med hjemmel i barnehageloven
- Ny politiattest
- Politiattest for de som har bodd i andre land
- Forslag om hjemmel for rapportering av tjenestedata fra kommunale barnehager

SAMMENDRAG

Barneombudet støtter departementets vurderinger angående behovet for å gjøre endringer i barnehagelovens § 19.

Barneombudet støtter videreføringen av dagens mulighet til å kunne kreve politiattest av alle som oppholder seg regelmessig i barnehagen.

Barneombudet vurderer at det ikke er behov for særskilte regler for døgnåpne barnehager.

Barneombudet støtter prinsippet om at gjennomføringen av politiregisterloven i barnehageloven gjøres ved henvisning til § 39 i politiregisterloven. Dette forutsetter imidlertid en utvidelse av antallet straffebud som skal fremkomme på politiattesten.

Barneombudet støtter ikke departementets vurderinger av hvilke straffebud som skal fremkomme på politiattesten.

Barneombudet støtter ikke departementets vurderinger av hvilke straffebud som skal føre til yrkesforbud i barnehager.

Barneombudet støtter delvis departementets vurderinger av hvilken type politiattest som skal anvendes overfor brudd på de ulike straffebud. Barneombudet mener at utvidet politiattest bør brukes for alle brudd på seksuallovgivningen.

Barneombudet støtter departementets vurderinger når det gjelder ny politiattest og politiattest for de som har bodd i andre land.

Barneombudet støtter departementets forslag om rapportering av tjenestedata fra kommunale barnehager.

HØRINGSUTTALELSE

Mandat

Barneombudet skal i henhold til lov og instruks arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter. Ombudet skal av eget tiltak, eller som høringsinstans, ivareta barn sine interesser i samband med planlegging og utredning på alle felter, foreslå tiltak som kan styrke barns rettsikkerhet, med mer. Ombudets mandat er begrenset til barn fyller 18 år.

Generelt

I denne høringsuttalelsen legger Barneombudet til grunn at beskyttelseshensynet overfor voksne er tilstrekkelig ivaretatt i politiregisterloven §§ 40 og 41. Her kommer det frem både klare rammer for anmerkninger når det gjelder ordinær og utvidet politiattest og regler for tidsbegrensning etter lovbrudd.

Videre legges det til grunn at barn i barnehage har behov for og krav på særlig omsorg og beskyttelse. Barneombudet mener derfor at terskelen for hva som kan anses som særlig grunn må være lavere for vurderingen av hvilke straffbare forhold som skal kunne være gjenstand for vurdering av skikkethet eller egnethet i barnehagen. Etter Barneombudets vurdering, må dette ha forrang i forhold til vurderinger av voksnes behov for beskyttelse, resosialisering eller rehabilitering.

Barneombudet mener derfor at det foreligger særlige grunner (Jf politiregisterloven § 39) til at det i barnehageloven skal fastsettes utvidelser av de straffebestemmelser som er oppramset i politiregisterloven § 39, første ledd.

Barneombudet viser for øvrig til barnekonvensjonen, spesielt artiklene 3, 19 og 34.

Hvilken personkrets som skal avkreves politiattest etter barnehageloven § 19

Barneombudet støtter her departementets vurderinger. Vi anser det som særlig viktig at dagens adgang til å kreve politiattest videreføres. Dette gjelder alle voksne som oppholder seg i barnehagen regelmessig, og som har muligheter for kontakt med barna. Det gjelder også personer som kan synes mer perifere, som for eksempel personer som har innflytelse på barnehagens drift. I dagens bemanningssituasjon i norske barnehager, er det en økt risiko for at tilfeldige vikarer ”hentes” inn fra enten nærmiljø eller fra personer i barnehagers styre osv, og at disse personene ikke blir tilfeldige, men mer varige (flere dager) vikarer. Dette krever at det gis anledning til å ta særlig hensyn til barns sikkerhet og omsorgsbehov.

Når Barneombudet ikke kan se at det er nødvendig med særskilte regler for døgnåpne barnehager, må dette sees i sammenheng med det vi skriver nedenfor.

Omfanget av straffebud som skal framgå av politiattest etter barnehageloven

På dette området mener Barneombudet at departementet ikke går langt nok i sine forslag. Vi mener at barnehageloven bør utvides til å omfatte flere straffebud enn de som i dag er nevnt i § 19 og det som er opplistet i politiregisterloven § 39. Dette gjelder straffebud som ikke fører til yrkesforbud, som etter dagens regler bare gjelder seksuelle overgrep mot barn.

I departementets vurderinger av hvilke straffebud som skal anmerkes, mener vi at begrepet ”*særlig alvorlige*” ikke i tilstrekkelig grad ivaretar barns sikkerhet i barnehagen. Det vil være voksne som har begått handlinger som ikke kan anses som ”*særlig alvorlige*”, men som likevel kan vekke berettiget bekymring for den voksnes omsorgsevne eller egnethet. Dette må komme frem i ordinær politiattest, slik at barnehageeier kan gjøre skjønnsmessige vurderinger av disse forholdene.

Barneombudet støtter vurderingene til barnehagelovutvalget (NOU: 2012: 1 *Til barns beste*), der de ønsker at straffelovens §§ 228 (legemsfornærmelse) og 229, første straffealternativ (forsettlig legemsbeskadigelse), også skal med på listen over straffebud som skal fremkomme på politiattesten. Barneombudet er i tvil om § 228, første ledd bør være med. Terskelen for straffereaksjoner i første ledd er meget lav. Likevel mener Barneombudet at dette ikke er uforholdsmessig inngripende, fordi det ligger en tidsbegrensning i politiregisterloven § 40 på hvor lenge dette vil fremgå, og at dette ikke er ment å skulle føre til yrkesforbud.

Barneombudet støtter utvalgets vurderinger av at personer som øver vold mot barn, ikke er egnet til å arbeide i barnehagen. Dette bør anses som særlig grunn, jf. politiregisterloven § 39.

Vi minner om at hensynet til barns psykiske og fysiske helse, og sikkerhet må komme foran i de vurderinger som skal gjøres ved ansettelse i barnehagen.

Barneombudet mener i tillegg at følgende må tas inn som straffebud i barnehageloven:

- § 200, første ledd (seksuell handling med en som ikke har samtykket).
- § 201, første ledd, bokstav b (seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd i nærvær av eller overfor en som ikke har samtykket).
- § 201, første ledd, bokstav a (Seksuelt krenkende eller uanstendig atferd på offentlig sted)
- § 202 (”hallikvirksomhet”)

I sine begrunnelser for hvorfor bl.a. de handlingene som er nevnt over ikke skal med som anmerkninger, bruker departementet formuleringen ”...disse handlingene er av en slik art at det ikke nødvendigvis er grunn til å tro...”. ”Ikke nødvendigvis”, uttrykker en viss grad av usikkerhet i forhold til om det motsatte kan være tilfelle. Dette refererer til om disse personene vil kunne utgjøre en risiko overfor barn etter soning, eller ikke være egnet til å arbeide med små barn.

Når det gjelder barn i barnehage, mener Barneombudet det er vektige grunner til å snu denne begrepsbruken på hodet. Så lenge det – basert på forhold man er dømt for - foreligger ” grunn til å tro” at vedkommende ikke er egnet til å ha ansvar for små barn, mener vi hensynet til barnas behov for beskyttelse må komme først. I departementets egen språkbruk, fremkommer det at for eksempel brudd på § 219 (mishandling i nære relasjoner), kan være grunnlag for en atferd eller utvikling, som ikke er egnet for personer som skal ha ansvar for små barn. Barneombudet finner det derfor vanskelig å forsvare at ikke for eksempel brudd på § 201, første ledd (seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd i nærvær av eller overfor en som ikke har samtykket), på samme måte kan være grunnlag for en atferd eller utvikling som ikke er egnet for personer som skal ha ansvar for små barn.

Vi minner igjen om dagens situasjon i norske barnehager, der ansatte i lange perioder i løpet av en dag, er alene med flere barn. Dette gjelder også personer uten godkjent utdanning eller tilfeldige vikarer. Kjennskapen til barnehagevirkeligheten, bør føre til at det vises særlig varsomhet ved ansettelse i barnehagene.

Som det fremgår av vurderingene over, er Barneombudet uenig med departementet i at det ikke foreligger *særlige grunner* til å innføre flere straffebud i barnehagelovens § 19 enn de som fremgår av politiregisterloven § 39. Barn har særlig krav på beskyttelse, noe som er en *særlig grunn* i seg selv til å inkludere straffebud, der en kan ha grunn til å tro at personens tidligere handlinger kan få konsekvenser for barn eller gjøre personen uskikket til å ha ansvaret for små barn.

Konsekvens av anmerkninger på barneomsorgsattest innhentet med hjemmel i barnehageloven § 19

Barneombudet er ikke enig med departementet i vurderingene av at det kun er seksuelle overgrep, begått mot mindreårige, som skal føre til yrkesforbud, jf. barnehageloven § 19, tredje ledd.

Barneombudet støtter de vurderingene som er gjort av barnehagelovutvalget (NOU 2012:1 *Til barns beste*). Utvalget, som hadde en bred barnefaglig sammensetning, vurderte at alle seksuallovbrudd automatisk bør føre til yrkesforbud i barnehager. Barneombudet viser til tidligere vurderinger av barns særlige behov for beskyttelse. Selv om mange som har begått ”mindre” seksuallovbrudd, kan rehabiliteres og leve et normalt liv etter det, er det en viss risiko for tilbakefall. Hvis det foreligger grunn til å tro at barn kan krenkes eller misbrukes, bør dette forebygges.

På bakgrunn av små barns særlige behov for beskyttelse, kan det også være grunn til å vurdere om andre alvorlige straffbare forhold bør tas med under vurderingen av yrkesforbud.

Barneombudet mener dette spesielt gjelder personer som er dømt etter straffeloven §§ 192, 197 og 199. Disse personene bør ikke ha anledning til å arbeide i barnehage.

Faren for tilbakefall er ikke et hensyn som kan anvendes direkte der anmerkningen er knyttet til § 192, da denne bestemmelsen ikke retter seg mot mindreårige eller misbruk av stilling. Barneombudet mener likevel at en voldtekt kan representere en slik vilje og evne til å utøve makt ovenfor andre, at personer med anmerkninger knyttet til denne bestemmelsen er uegnet til å ha omsorg for barn i barnehagen.

Barneombudet ber også departementet om å vurdere om personer som er dømt etter straffeloven §§ 195, 196, § 200 annet ledd, § 201 første ledd, bokstav c, §§ 201 a, 203, 204 a, (Jf. også barnehagelovutvalget s. 290) bør ha yrkesforbud i barnehager.

Barneombudet er også i tvil om brudd på straffeloven §§ 233 og 268, bør føre til yrkesforbud når det gjelder arbeidet i barnehage, og ber departementet om å vurdere dette nærmere.

Typen politiattest utferdiget med hjemmel i barnehageloven

Departementet foreslår ingen endringer i politiregisterlovens overordnede rammer, der inndelingen mellom straffebud som skal følge reglene for henholdsvis ordinær politiattest og uttømmende og utvidet politiattest, følger av politiregisterloven §§ 40 og 41. Ordinær politiattest skal brukes i de tilfeller der ikke annet er bestemt av lov eller forskrift. Politiregisterloven § 37, første ledd stiller strenge krav til utvidet politiattest. Departementet mener at det eneste unntaket, i tråd med dagens regler, bør være ved seksuelle overgrep. I disse tilfellene mener departementet at opplysninger om siktelsler og tiltale skal komme frem av politiattesten.

Barneombudet støtter bare delvis departementets vurderinger av hvilke type politiattest som skal anvendes overfor brudd på de ulike straffebud. Barneombudet mener at utvidet politiattest bør brukes på alle seksuallovbrudd, og derfor innbefatte §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, § 200 annet ledd, § 201 første ledd, bokstav c, §§ 201 a, 203, 204 a,

Ny politiattest, politiattest for de som har bodd i andre land og lovfesting av rapportering av tjenestedata fra kommunale barnehager

Barneombudet støtter departementets vurderinger.

Vennlig hilsen

Anne Lindboe
barneombud

Morten Hendis
seniorrådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent, og har derfor ingen underskrift.

